

KATE
WEINBERGOVÁ

ULEJVÁCI

NĚKDY SE ZRADA
TRESTÁ AŽ PŘÍLIŠ KRUTĚ...

PŘELOŽILA LENKA FALTEJSKOVÁ

LEDA 2021

Tátovi, který nám večer co večer četl

PROLOG

Těžko říct, do koho jsem se zamilovala dřív. Protože šlo skutečně o lásku, jak mi patrně dáte za pravdu, až vám všechno vylíčím.

To Aleca jsem toužila políbit. To jeho tvář jsem si prohlížela, když se nikdo nedíval, jako bych mohla něco vyčíst z ostrého zakřivení jeho horního rtu nebo z neposlušného pramínku vlasů, který si věčně zastrkoval za ucho. Ze všech těch historek, které nám vyprávěl, když jsme někam jeli v jeho absurdním autě, Georgie vepředu, s bosýma nohama opřenýma o palubní desku a s jednou rukou vystrčenou z otevřeného okna. Nick a já jsme seděli vzadu a dělili se o láhev piva. Cítila jsem jeho teplé rameno na svém, když jsme se předkláněli, aby nám neuniklo ani slovo. Později jsme se ve čtyřech svorně natáhli pod vražedně modrou oblohou, daleko od posluchárny, kde jsme měli tou dobou sedět. V nose jsem cítila opojnou vůni vlhké hlíny a borovic. Svrběly mě prsty, jak jsem se toužila dotknout těch Alecových, které se ocitly jen pár zakázaných centimetrů od mých.

Jenže touhu ve mně vzbuzovala i Lorna. Byla jsem uhranutá nejen její myslí, kterou bych si s ní bez váhání vyměnila, ale taky hlubokým energickým hlasem, její postavou a oblečením: dlouhými sukněmi, odřenými kovbojskými botami a halenkami pomačkanými tak, jako by je teprve před chvílí vytáhla ze sušičky. A vůbec nejpozoruhodnější mi připadala ta

její nenalícená pihovatá tvář. Dohromady ztělesňovala onen nejvzácnější druh krásy – krásu nenucenou.

Ano, prahla jsem i po ní, což se týkalo taky staromódního kola, na kterém jezdila po kampusu, vybaveného košíkem, kde bylo pokaždé něco nečekaného: sáček kdoulí, sponkovačka nebo kus zahradní hadice – předměty, jež v člověku z neznámého důvodu probouzejí touhu tu ženu chránit.

V podstatě všechny její přednášky jsem si nahrála do telefonu. Ze všeho nejčastěji ale poslouchám její úvodní proslov k předvánočnímu loutkovému představení. Jako by se v těch dvanácti minutách ukrývala odpověď na otázky, které mi nedají spát ani po šesti letech. Kdybych bývala tenkrát líp poslouchala a dívala se pozorněji, kdybych si všímala náznaků, jichž bylo k mání plno, dokázala bych ovlivnit, co se později stalo?

Při poslechu té nahrávky bych dovedla přesně označit okamžik, v němž Lorna stanula na pódiu. Pamatuju si, že v sále neměli topení – nebo možná bylo porouchané –, takže diváci seděli v čepicích a rukavicích a stěžovali si, jaká je tam zima. Na té nahrávce je slyšet, jak mi Nick nabízí svůj kabát a jak Georgie hlasitě roztrhává sáček bonbonů. A pak, asi o dvacet vteřin později, šustění ustane a v sále se rozhostí naprosté ticho. Dobře vím proč. Všichni sledujeme postavu, která vstoupila do světla reflektorů, prohrábla si vlasy a usmála se, jako by ji překvapovalo, že je v sále plno.

„Všichni jsme tady kvůli jedné ženě.“ Odmlka. Podle všeho právě zvedla nad hlavu výtisk její knihy, abychom na ni viděli. „Jestli jste ji ještě nečetli, vřele vám doporučuju, abyste odsud zmizeli a zalezli si někam do tepla.“

Pobavené hučení v obecnstvu, než se všichni opět zklidní. Zobeme jí z ruky. *Stojí před námi hvězda kampusu a máme se na co těšit.* Pak spustí – a tentokrát se do toho opře úplně jinak. Mluví svižně a bez zbytečných štráchů: jestli mě nestačíte sledovat, pak nemluvím na vás.

„Koho,“ zeptá se náhle provokativně, „bychom měli nazývat zločincem? Toho, kdo zločin spáchá, nebo člověka, který ho k tomu přiměl? A lze vůbec připustit, když někdo vezme spravedlnost do vlastních rukou, pokud se tím dá předejít jiným, mnohem děsivějším zločinům? Dokázali byste *vy*, pod odpovídajícím nátlakem, někoho zabít?“

Když v tomhle místě zesílím zvuk co nejvíc, ale tak aby se nahrávka ještě dala poslouchat, zdá se mi, že to slyším: Alecovo pravidelné oddechování, hned vedle mě. *Nádech, výdech. Nádech, výdech.* Zavírám oči a doslova cítím, jak se mě dotýká jeho stehno, jak se posouvá na sedadle, přitahován, jako my všichni, tou postavou na pódiu. Pak se ke mně nahne, tvář má sotva pár centimetrů od mé, a něco zašeptá. „Neslyším tě,“ špitnu. Nahne se ještě blíž, až cítím na krku jeho teplý dech. „Říkal jsem...“ A pak nejspíš posune rty až k mému uchu, protože mikrofon víc nezachytil.

Lorna mluví dál – znám ta slova z paměti –, a přece už je nevnímám. Ačkoli si nevzpomínám, co mi tehdy říkal, jsem pořád tam: zpátky na těch nemilosrdných sedadlech, omámená výraznou eukalyptovou vůní pastilky proti kašli, kterou cucá někdo poblíž, okouzlená Alecovým úsměvem ve tmě, a srdce mi buší do rytmu stále stejné otázky: „*Cítíš to taky, cítíš to taky?*“ A zůstávám v sále ještě dlouho poté, co utichne potlesk a z telefonu se ozve zašustění, jak lovím v kapse, abych ho vypnula.

Radši bych byla tam a tehdy – raději bych tančila na hraně závrtných zakázaných příslibů – než tady a teď, v troskách, které z toho všeho zbyly.

Přetočím nahrávku na začátek a znovu se zaposlouchám.

1

*Vážená paní doktorko Clayová,
protože jsem byla první týden trimestru nemocná, dostala jsem se na fakultu anglistiky teprve teď. Přihlásila jsem se na Vaš seminář „Ďábel vznáší ty nejlepší repliky“, který začíná příští úterý, na studijním oddělení jsem se však dozvěděla, že si vzhledem k „převýšení kapacity“ budu muset počkat „na nový termín, který dosud nebyl vypsán“.*

Píšu, abych se Vám svěřila, do jaké míry mě to zklamalo. Přečetla jsem Vaše mistrovské dílo Ulejšáci a Vaše kouzavě ironické postřehy v mých očích představují cosi jako životní manifest. Přihlásila jsem se na tuto univerzitu číst proto, abych mohla docházet na Vaše semináře, navíc teprve poté, co jsem si zajistila místo v jednom z nich. Vzhledem k tomu, že účast v semináři „Ďábel vznáší ty nejlepší repliky“ mi byla už začátkem léta potvrzena, přelouskala jsem veškerou požadovanou četbu a ponořila se do ginem promořených myšlenek Huntera S. Thompsona, Zeldy Fitzgeraldové a Johna Cheevera.

Četla jsem tyto knihy vesměs pod pultem obchodu s domácimi mazlíčky v Reigate, kde jsem byla přes léto na brigádě a vyklízela trus z klecí andulek a křečků, abych si studium vůbec mohla dovolit. Všechny ty útrapy jsem snášela s vidinou, že se stanu Vaší studentkou.

Proto mě zpráva o odmítnutí neskonale zdrtila. Vzhledem k tomu, že jsme se ještě nesetkaly, nechápu, z jakého důvodu...

Někdo zaklepal. Kašlala jsem na to a zuřivě cvakala dál.

... jsem se náhle stala méně vhodnou či snad méně žádoucí než jiní studenti.

Další zaklepání.

Abych citovala slavného básníka, je to, jako by někdo šlapal po mých snech. Píšu tento dopis jako poslední pokus, v němž apeluji na Vaši lidskost...

Dveře se rozlétly. Blondák s protřelým pohledem a tváří hezounka. Mark, nebo možná Max. Z druháku. Budoucí historik. Dejme tomu, že Max.

Chvilí na mě překvapeně civěl, jak sedím se zkríženými nohama na posteli, pak se podezíravě rozhlédl po pokoji: holé stěny zhyzděné zbytky izolepy, úzká postel, závěsné přihrádky na oblečení, můj napůl vybalený kufr.

„Pardon, spletl jsem si pokoj.“ Už byl na odchodu, ale zčistajasna se zarazil a položil ruku na zárubeň. „Hele... neviděli jsme se včera v noci v baru?“

Přikývla jsem a spolkla uštěpačnou poznámku. Můžu se pochlubit hřívou kudrnatých černých vlasů, plnými rty a poměrně štíhlou postavou. Kluci mě nejspíš vezmou dočasně na vědomí, než se otočí jinam. Max se včera hlasitě představil – hrnul se přímo ke mně a s úsměvem se mi díval zpřímá do očí v naději, že mým prostřednictvím naváže hovor s Georgie. Prchavý účelový zájem o přítelkyni cílové osoby. Tenhle scénář dobře znám. Během toho večera k něčemu podobnému došlo hned několikrát. Nabyla jsem dojmu, že moje nová kamarádka patří k tomu typu holek, které klukům připadají neodolatelné.

Její snad až příliš vnadné tělo, chlapecky krátká blond kštice a sešikmené ospalé oči zřejmě v každém – mě nevyjímaje – vyvolávají myšlenky na sex.

„Takže Georgie je tvoje kamarádka?“ zeptal se, posadil se na pelest postele a odhrnul si pramen čerstvě umytých, ještě vlhkých vlasů.

„Svým způsobem.“ Kdybych se právě nezabývala tím dopisem, snad by mě i pobavilo, jak mě bez obalu využívá. Dokončila jsem větu a podepsala se s digitální rozmáchlostí: *Vaše stále doufající Jessica Walkerová.*

„Nechodily jste spolu do školy nebo něco?“

„Proč se ptáš?“

„Jenom tak. Holky, co se kamarádí od školy, se většinou dost znají. A vy dvě vypadáte jako fakt sehraná dvojka.“ Byl to jeden z těch kluků, kterým úsměv vůbec nesluší – vypadal spíš jako škleb, jako přehlídka zubů napasovaných mezi čelisti.

„Seznámily jsme se minulý týden.“

„A už jste nejlepší kámošky.“ Světácky přikývl. „Nevíš, kde bych ji našel? Slíbila, že se mnou zajde na kafe, ať se pro ni zastavím. Vsadil bych se, že to měl být pokoj 16 B. A to je tenhle, ne?“

Skoro jsem se rozesmála. *Tak to teda vážně dík, Georgie.* „Odjela na pár dnů domů.“

„Fakt?“ Krátce zaváhal. „Za svým klukem?“

Pokřčila jsem rameny. „Nekontroluju jí diář.“

Rozhodil rukama. „Jasně.“ Znovu se na mě zadíval, jako by ho okolnosti donutily přečíst pasáž v příručce, kterou chtěl původně přeskočit. „Jakže se to jmenuješ?“

Upřela jsem pohled do hezké tváře toho slabocha i na tričko zastrčené do vyžehlených džínů s páskem. Bezvýznamná státní škola, tipla jsem si. Otec šovinista. Vlažný postoj k životu.

„Odpověď zní ‚nevím‘.“

„Co nevíš?“

„Nevím, jestli má Georgie kluka.“

Boltce uší mu zrůžověly, ale včas se vzchopil a zasmál se. „Určitě jo. Tak jí prostě vyříd', že ji hledal Max.“

Když zmizel, ještě dvakrát jsem si e-mail prošla, kurzor váhavě vyčkával nad ikonkou pro odeslání. Byl to hloupý dopis, dětinský, nedůtklivý, sesmolený po čtyřech dnech střevní chřipky a vrávoravé cestě do baru, k níž mě přemluvila Georgie, protože „Ava Gardnerová můžeš být jen do té doby, než se z tebe stane Howard Hughes“. Vlastně jsem ho sepsala spíš pro sebe, než že bych ho chtěla doopravdy odeslat. A po e-mailové adrese doktorky Lorny Clayové jsem na webových stránkách univerzity zapátrala jen proto, že v neděli na studijním nikdo nebyl. Pak jsem se zadívala na brožované vydání *Ulejšáků*, osaměle spočívající na polici nad vestavěným psacím stolem – na stránky tak ohmatané, že už se ani nedalo pořádně zavřít –, a pomyslela jsem si: *Kašlu na to, co můžu ztratit?* A v přívalu adrenalinu jsem klikla myší.

Jakmile jsem notebook zaklapla, dostavila se lítost a přikryla mě jako kousavá deka.

To svědění postupně pronikalo hloub, až do morku kostí, a vracelo mě v čase. Domů, do obývacího pokoje na Boží hod před devíti měsíci. Sestra se zrovna mračila na pohovce a otec si nezapně utahoval z jejího přítele (Dan Pike bude pykat). Jako by mu nedocházelo, že když někdo v jednadvaceti dostane o Vánocích kopačky, nemá náladu na fórky, natož na slovní hříčky – zrovna mému tátovi, který maluje fantaskní tvory v zahradním domku na konci naší zahrady. Jenže představivost zjevně nechával zamčenou tam. Můj starší bratr se poškleboval a hladil při tom boulovatou páteř našeho čokoládového labradora Gladstona rozvaleného u krbu, naopak dvojčatům bylo všechno fuk. Matka nikdy nikoho doopravdy neposlouchala, natož aby ho vnímala. Nakonec jsem se zvedla a z pokoje odešla.

V kuchyni jsem mimoděk zjistila, že svírám knížku, kterou jsem dostala jako vánoční dárek – a to od strýčka Tota, světe div se! A ten pocit, když jsem přečetla několik prvních stránek *Ulejšáků*, zatímco jsem si nahřívala zadek o troubu a ve vzduchu se rozlévala vůně lineckého cukroví jako horký tér... Pojednání o nějakých dávno mrtvých spisovatelích, a ochlastech

k tomu. Mělo to být přinejlepším chytře rouhačské dílo. *Literární kritika* – copak může něco takového změnit člověku život? Mně ano. Bylo mi to jasné hned od prvního odstavce, protože Lornin hlas mě uchvátil jako zpětný proud, který plavce stáhne pod vodu a odnese daleko na moře. Když jsem si po pěti stránkách vzadu na přebalu našla autorčin medailonek a spatřila tu chytrou krásnou tvář, když jsem se dočetla, kde učí, pomyslela jsem si: *Konečně!* Objevila jsem někoho, kdo mě vysvobodí z tohoto přízemního a vydýchaného světa, kde se topím v banalitách.

Všechny kolejní pokoje měly úzká francouzská okna od podlahy ke stropu. Vstala jsem, že to své otevřu, jenže to zaboha nešlo – bránila tomu nejspíš bezpečnostní pojistka. Asi aby odradili sebevrahy, napadlo mě při pohledu na šedé dláždění dole.

Pod zataženou ranní oblohou se valil proud studentů od zubatých budov kolejí ve tvaru pyramid přes neudržovaný trávník až k šedým tvárnícím, které tvořily zadní stěnu menzy. Jakmile jsem přišla o hřejivou vyhlídku, že mě bude učit samotná Lorna Clayová, dolehla na mě šedá realita. Tak tady budu trávit příští tři roky, v téhle betonové díře uprostřed větrného Norfolku rovného jako placka, který se v zásadě – když se podíváte na mapu – nachází na vypouklém zadku Británie.

A ještě horší bylo vědomí, že mě tím pádem studijní přeradí na nějaký jiný seminář – pravděpodobně k doktoru Porterovi, který nosí úzké černé džíny a v jednom uchu náušnici. Při přijímacím pohovoru ve mně okamžitě odhalil Lorninu fanynku. Určitě bude vyučovat nějaký z těch okázale intelektuálních a nepochopitelných předmětů jako „fonetika postmodernismu“, jejichž zásluhou jsem se přece jen trochu vžila do matčiny výhrad ke studiu anglické literatury.

Po skle se rozprskly první průhledné kapky.

Rozpršelo se.

Počkala jsem, než se dole vynoří Max s dokonale upraveným účesem a zamíří k menze, kde si dá obloženou housku jako cenu útěchy. Pak jsem se oblékla a vyšla na chodbu. Zastavila jsem se o dvoje dveře dál. Podívala jsem se na hodinky, hlasitě zaklepala a vstoupila.

V Georgiině pokoji vládla tma a vzduch tam byl trochu zatauchlý. Vymrštila se na posteli, jednou rukou si posunula masku na spaní do blond vlasů, druhou si vytáhla špunt z ucha a zašmátrala po lampičce. Když zjistila, kdo ji budí, zaúpěla a svezla se zpátky na polštář.

„To si děláš kozy?“

„Promiň, ale je poledne. Mám krizi,“ postěžovala jsem si.

Vytáhla si i druhý špunt. Masku jí na čele seděla opilecky nakřivo. Mžourala na mě jedním opuchlým okem. „Ale ne, zlato. Doufám, že tě zas nebolí břicho?“

„Něco horšího. Srdce. Lorna mi dala kopačky.“

Můj první týden na univerzitě byl ve společenském slova smyslu hotová katastrofa. Ani ne hodinu poté, co mě matka doprovodila i s kufrem do pokoje, ve kterém se krátce rozhlédla – „No, aspoň to tu vypadá čistě!“ –, načež mi dala pusku na tvář a vyklidila pole, se přihlásily první křeče. Následující tři dny jsem strávila v tom krcálku se střevní chřipkou, střídavě zmítaná horečkou a zimnicí, a zasmušile pozorovala oknem hloučky studentů, které se tvořily a přeskupovaly kolem tamního baru. Zmohla jsem se nanejvýš na sebelítostivé zápisy do deníku.

Třetí den, stále ještě se zvýšenou teplotou a malátná, jsem se dověkla na seznamovací pitku fakulty anglistiky. A právě tam mě oslovila Georgie, holka v úzkých vyšisovaných džínách a stříbrných teniskách. Vlasy měla odbarvené na blond, vzhledu na štíhlém krku vystříhané. „Tihle angličtináři jsou dost zoufalá partička, co?“ utrousila koutkem úst jako gangster, zatímco děkan pronášel k nováčkům nabubřelý uvítací proslav. „Věřila bys, že se Lorna na vlastním večírku ani neukáže? Ta ženská je hotová legenda. Prý chodí s mým mentorem,

profesorem Steadmanem.“ Ukázala na vysokého šedovlasého muže s brýlemi. „I když se mi fakt nechce věřit, že...“ Odmlčela se a pozorně se na mě zadívala. „Hele, všimla sis, že ti drkotají zuby?“

Nazítrí se k mé radosti objevila u dveří s náručí čokolád a bonbonů a už na chodbě vykřikovala, že mi nese „něco na zub“ („vykládá se o tobě, že už týden hulíš v pokoji trávu, tak to trochu podpoříme, ne?“). Dárek vylepšila dvěma krabičkami analgetik na předpis („schovej si je, můžu si v pohodě sehnat další“) a časopisem plným fotek aristokratů s protáhlými obličejí na nóbl večírcích („Vysvětlím ti to: s polovinou z nich jsem příbuzná a s většinou ostatních jsem se někdy líbala. Koukni na tohohle chlapa – Tristan Burton-Hill. Je takovej snob, že už se vůbec nedokáže tvářit normálně...“).

Kupodivu přicházela i potom. Jeden den seděla v nohách mé postele s kolem tvrdého sýra, do kterého usilovně dloubala lžičkou, dokud ji neohnula. Další den přinesla kytici, natrhanou u rybníka v kampusu. Kvítky připomínaly ušpiněné kopretiny. „Řebříček bertrám, na rýmu. Jako dítě jsem jistou dobu lisovala byliny. Naučila jsem se celou encyklopedii volně rostoucích druhů. Když o tom tak přemejšším, bylo to vlastně dost ujetý. Je zajímavý, čeho je schopnej jedináček, aby neumřel nudou. Pak jsem se vrhla na poezii a napsala spoustu sraček. Fakt spoustu. Asi pět let mi procházelo, že jsem nikomu nekoupila ani sebestomnější vánoční dárek. Mám ti je dát do skleničky na kartáček? Jak ti dneska je? Pořád to z tebe lítá horem dolem?“

Tohle pro ni bylo typické. Bez varování přelétávala od tématu k tématu, až se vám z toho motala hlava. Většinou se chovala jako hrací automat, na kterém všechno svítí a bliká, jako by člověk neustále vyhrával jackpot. Jenže byla taky laskavá a z toho jejího nepřetržitého brebentění občas prosvítalo i něco daleko jemnějšího.

„Nechceš se zapsat na Agathu Christie jako já?“ navrhl mi zpod nakřivo posazené masky na spaní. „Nebyla by to sranda, kdybysme chodily na seminář spolu?“

Vybrala si kombinaci filosofie a anglistiky. Pro filosofii se prý rozhodla, aby „vypadala zajímavějc“, ale já nabyla dojmu, že i přes bezstarostně hédonistické vystupování je ve skutečnosti velmi bystrá, potají se šprtá a usilovně se snaží předvést rodičům – „oba jsou narcisové, starají se akorát o sebe“ –, jak jí to zatraceně pálí.

Přikývla jsem. „Už mě to napadlo. Jenže tam bude určitě taky nával.“

Další věc, která Lornu kromě kultovního ohlasu *Ulejků* proslavila, byla snaha „zachraňovat“ spisovatelky zapomenuté nebo vypuštěné z osnov coby nepodstatné. Jeden z námětů tohoto „osobního revizionismu“ představovala i Agatha Christie, o níž právě psala knihu, jak se aspoň šušovalo. Když jsem si na netu vybírala předměty, prohlížela jsem si i stránku Lornina semináře o Agatě Christie – nazvaného „Zavražděna kampusem“ – a neurčitě jsem po něm zatoužila.

Někdy na začátku puberty jsem v Reigate navštěvovala osamělou starou paní jménem Stella, a té jsem často předčítala právě z jejích detektivek. Později jsem se do nich ponořila sama – představovaly vítaný oddech mezi vážnějšími tituly. Přestože se mi líbily jejich rafinované zápletky a taky způsob, jakým scelila jednotlivá vodítka i zastírací manévry, připadaly mi její postavy přinejmenším ploché a vybrané náměty omezené. Lorna Clayová sice byla v mých očích někdo, ani tak jsem ale nechápala, jak se jí podařilo vytvořit z Agathy předmět vysokoškolského semináře. Nakonec jsem po kratičkém zaváhání klikla na její druhý předmět: „Dábel vznáší ty nejlepší repliky.“

Georgie vylezla z postele, beze studu si svlékla noční košili a zapnula si podprsenku pod těžkými ňadry.

„Situace si zjevně žádá panáka,“ prohlásila, otočila podprsenku zapínáním dozadu a mechanicky si nasadila ramínka.

„Jenže v baru otvírají až za čtyři hodiny.“

Podívala se z okna. „Jenom poprchává. Můžem si vzít flašku na lavičku u rybníka.“

Zvedla z psacího stolu protáhlou láhev ruské vodky. Nápisy na etiketě byly v azbuce, což na mě zapůsobilo.

„Tak co?“

Zadávala jsem se na to čiré tlusté sklo. „Vlastně mám mnohem lepší nápad.“